

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Кафедра соціальної та практичної психології

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТИПІВ БАТЬКІВСЬКОГО СТАВЛЕННЯ В ПОВНИХ ТА НЕ ПОВНИХ СІМ'ЯХ

Курсова робота

Студентки 53 групи

Соціально – психологічного
факультету

Коритко Ольги

Науковий керівник

асистент

Опанасюк Оксана Геннадіївна

Житомир – 2008р.

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ I Теоретичний аналіз проблеми повних та не повних сімей	
1.1. Загальна характеристика поняття сім'ї та батьківства.....	5
1.2. Причини утворення неповної сім'ї. Види неповних сімей.....	9
1.3. Психологічна характеристика повних та не повних сімей.....	11
Розділ II Методи та методика дослідження	
2.1. Методологічні засади досліджень батьківського ставлення.....	14
2.2. Методи, методика і організація дослідження.....	16
Розділ III Результати проведеного дослідження	
3.1. Інтерпретація результатів батьківського ставлення у повних сім'ях.....	19
3.2. Інтерпретація результатів батьківського ставлення у не повних сім'ях.....	20
Підсумок.....	21
Список використаних джерел.....	22

ВСТУП

Актуальність. Тема є актуальною у всі часи, тому як батьківство є головним у житті людей.

Батьківство – це інтегральне психологічне утворення особистості батька чи матері, яке включає в себе сукупність ціннісних орієнтацій батьків, установок та очікувань, батьківських почуттів, відносин та позицій, батьківської відповідальності та стилю сімейного виховання.

Нажаль в наш час є досить поширеними сім'ї, які є не повними. Причинами цього можуть бути розлучення батьків чи втрата рідної людини. Значна частина розлучених немає можливості чи бажання вступити в повторний шлюб. Зростає кількість неповних сімей в яких діти виховуються одним з батьків. Дитина без батька не має можливості нормально розвиватися, що негативно впливає на все її подальше життя.

Вивчення сім'ї та взаємодія між батьками та дітьми була головним питанням у багатьох роботах вітчизняних та зарубіжних психологів. Зокрема, цим займалися Е. Берн, Дж. Боулбі, Т.В. Буленко, А.Я. Варга, В.О. Васютинський, Я.О. Гошовський, А. Джерсильд, Е.Г. Ейдемільер, Г.В. Івончик, З.Г.Кісарчук, М.Клейн, В.В. Ковальов, М.Є. М'ягер, О.І. Пенькова, А.В. Петровський, Й. Рембовський, Л.П. Синютка, А.С. Співаковська, В.В. Столін, Т.М. Титаренко, З. Фрейд, В.В. Юстицький та ін.

Об'єкт дослідження: Батьківське ставлення як психологічне явище.

Предмет дослідження: Батьківське ставлення в повних та не повних сім'ях.

Гіпотеза дослідження: Батьківське ставлення в повній сім'ї буде більш позитивним ніж в не повній сім'ї.

Мета дослідження: Порівняти батьківське ставлення в повних та не повних сім'ях.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літературу з питань батьківського ставлення в повних та не повних сім'ях.

2. Провести дослідження.

3. Обробити результати дослідження.

4. Зробити висновки на основі проведеного дослідження.

Надійність вирогідність: були використані методи, які відповідають меті та завданням курсової роботи.

РОЗДІЛ I. Теоретичний аналіз проблеми повних та не повних сімей.

1.1 . Загальна характеристика поняття сім'ї та батьківства.

Батьківство – це інтегральне психологічне утворення особистості батька чи матері, яке включає в себе сукупність цінностних орієнтацій батьків, установок та очікувань, батьківських почуттів, відносин та позицій, батьківської відповідальності та стилю сімейного виховання. [14]

Батьківство починається із власного дитинства, із сімейної історії, яка накладає відбиток на поведінку людини в подальшому. Отож якщо дитина зростала в не повній сім'я, то це може вплинути на її сімейне життя та батьківство. Батьківська сім'я є найбільш доступним взірцем для спостереження, який за певних умов стає зразком для наслідування. Вчені підкреслюють роль партнерсько - домінаторних взаємин між батьками та дитиною як значущого чинника в розумінні проблеми розвитку та психологічної готовності дитини до дорослого життя. Тому стиль взаємин попередніх поколінь може стати взірцем для сімейного функціонування наступних поколінь. [21]

Сім'я - це мала нуклеарна група, що складається з батьків і дітей, які живуть разом, спільно ведуть домашнє господарство і взаємопов'язані між собою емоційно, економічно та духовно. [14]

Не виникає сумнівів, що розвиток особистості дитини в сучасній сім'ї не втрачає гострої актуальності. Сім'я, на думку вчених, - єдиний соціальний інститут, який забезпечує (може й повинен це робити) ефективне виховання дітей; так само як і переконливим може бути підсумок історичного розвитку людства: дитина як суб'єкт соціалізації не лише сама змінюється під дією виховних впливів, а й змінює своїх вихователів. І тому проблеми, з якими доводиться стикатися батькам у ставленні до своїх дітей, є вічними, а сім'я, як своєрідний мікроколектив, відіграє істотну й довготривалу роль у процесі становлення особистості дитини [1;3]. Для з'ясування особливостей

організації виховного процесу в сім'ї в сучасній психологічній науці прийнято виділяти такі напрямки її психологічного аналізу: [6]

Зазначимо, що саме з ім'ям видатного педагога А.С.Макаренка пов'язана розробка теорії і методики сімейного виховання. Особливу увагу А.С.Макаренко приділяв аналізу різних стилів керівництва вихованням дітей, батьківської влади та авторитету батьків в очах дітей. [16]

Види авторитету батьків у дітей він пов'язував зі стилем внутрісімейних взаємин, що впливають на виховання в дітей певних характерологічних особливостей. Ніякої користі у вихованні не дають й інші проаналізовані А.С. Макаренком види фальшивого авторитету батьків: авторитету відстані, чванства, педантизму, резонерства, "любові", "доброті", "дружби", "підкупу". Усі вони характеризуються відсутністю позитивного емоційного-психологічного контакту між батьками і дітьми, негативними взаєминами між ними. [8]

Педагог - практик був переконаний, що жодну з чеснот неможливо розвинути в дитині без тепла, любові й прихильності: «Хороших дітей можуть виховувати лише щасливі батьки». [8]

Вирішальну роль у формуванні певних типів готовності до ролі сім'янина, на і думку психоаналітиків, мають дитячі роки. У працях З.Фрейда, А. Адлера, Е.Берна, Л.Фрейд, К.Горні наголошувалось на здатності до любові і прихильності як фундаментальній характеристиці нормального розвитку та критерію психічного здоров'я дитини. Зокрема, З.Фрейд вважав, що комплекси переживань, конфліктів, пережитих у дитячому віці, в майбутньому визначають поведінку дорослої людини і можуть стати причиною сімейних дисгармонійних стосунків. Батьки дитини — найважливіші об'єкти первинної ідентифікації. [16]

Дитина навчається своїй майбутній подружній ролі, уявно ототожнюючи, тобто ідентифікуючи себе з батьками тієї ж статі. Для хлопчика важливе значення має досвід спілкування з батьком і досвід спостереження за поведінкою батька щодо матері. Дівчинці дуже важливо усвідомити засоби поведінки матері

стосовно батька. Роль батька у засвоєнні дитиною статевої ролі може бути, на думку науковців, особливо значущою. Батько зазвичай, більш ніж матір, привчає дітей до відповідних гендерних ролей, підкріплюючи розвиток жіночності у своїх доньок і мужності у свої синів. [16]

Дослідження психологів свідчать, що розвиток Я-концепції дівчини переважно залежить від характеру вираження до неї любові в сім'ї або у стосунках зі значущими дорослими. Любов оточуючих дорослих до дівчини-підлітка є основою її любові до себе, її самоповаги та самодостатності. [7]

Якщо дитина зростала без батьківської опіки або її виховували лише один із батьків, то пізніше їй доведеться змагатися з людьми, які мали можливість учитися в обох батьків. Як зазначає Е.Еріксон, у дітей, позбавлених батьківського піклування в ранні роки, не формується найважливіше для їхнього подальшого психічного розвитку почуття базової довіри до світу. Світ переживається ними як непередбачуваний, небезпечний та ненадійний. Неминучі втрати, що супроводжують виникнення прихильності, сприяють виробленню захисного механізму "емоційної глухоти", нечуйності, що захищає від душевного болю, а в майбутньому стає на заваді побудови гармонійних взаємин у подружньому житті та батьківстві. [11]

Прихильники теорії наочіння вбачають психологічну спрямованість на певні моделі сім'ї та поведінки в ній у засвоєнні статевої ролі, що здійснюється через спостереження за людьми шляхом відтворення нормативів та приписів поведінки, засвоєних у процесі соціалізації. На думку А.Бандури, діти навчаються виконувати різні сімейні ролі, спостерігаючи, як поведуться люди різної статі, як вони відрізняються манерою спілкування, професіями, виконанням побутових справ. Не випадково провідним соціально-психологічним механізмом тендерної ідентифікації прихильники теорії наочіння вважають імітацію. Вчені пов'язували вплив сім'ї на її молодших членів із психологічними механізмами виховання дитини, а саме: підкріпленням, заохоченням, покаранням. [13]

Підтвердження своєї концепції прихильники теорії наочіння вбачають у тому, що вихідці з кризових сімей, зазвичай, відтворюють помилки батьків у створенні

власної сім'ї та батьківства, а вихованці закладів інтернатного типу та сиротинців, які зростали за межами родини, попри найбільшу мрію мати сім'ю, досить часто не здатні в дорослі роки створити гармонійні подружні стосунки та успішно виконувати батьківські ролі тощо. [13]

Д. Джексон розглядав сім'ю як систему з єдиним цілим психологічним і біологічним організмом, у якому існують диференційовані, але взаємопов'язані підсистеми, як-от: подружжя: партнери, поведінки подружжя є моделлю взаємин, що важливо для становлення майбутнього сім'янина, батьківська, як модель засвоєння майбутніх ролей батька й матері, які пов'язані з функціями догляду за дітьми та їхнім вихованням. Кожна з підсистем є досить важливою у формуванні майбутнього сім'янина і служить моделлю для наслідування. Негативні стосунки у системі "батьки-діти" (погані взаємини з одним чи обома батьками, відсутність батьківської підтримки, переконання у своїй меншовартості) є першопричиною агресивних реакцій у майбутньому щодо інших людей, своїх батьків та рідних, а в подальшому — і шлюбного партнера та власних дітей. [4]

Досліджуючи вплив дитинства на життя людини, у тому числі і подружнє, представник трансактного аналізу Е.Берн стверджував, що саме в ранньому дитинстві закладається своєрідний сценарій подальшої поведінки людини. Називаючи цей період "періодом сценарного програмування", вчений зазначав, що цей психологічний імпульс підштовхує людину вперед, назустріч її долі і досить часто незалежно від її власного свідомого вибору. Сценарій — це план життя, що постійно розгортається і який формується ще в ранньому дитинстві здебільшого під впливом батьків [1].

Отже, суспільство і батьківська сім'я задають ззовні певні взірці батьківства - материнства та визначають межі варіабельності його моделі. Проте кожна конкретна особистість інтеріоризує цю зовнішню модель, пропускаючи зовнішній досвід через призму власних переконань, поглядів, індивідуальних особливостей. Насамкінець відбувається узгодження та поєднання інтеріоризованих моделей батьківства подружньої пари — чоловіка та дружини, які створюють власну сім'ю та мають намір дати життя дитині. [25]

Почуття відповідальності стосовно майбутньої чи вже народженої дитини в обох шлюбних партнерів далеко не завжди синхронне. Можна констатувати, що чоловіки і жінки в поняття відповідальності вкладають різний зміст. Для жінки відповідальність полягає в створенні сприятливої атмосфери в домі, душевного комфорту. Зазвичай, почуття відповідальності раніше з'являється в жінки, позаяк вона значно більше часу проводить з дитиною, ніж чоловік [19].

1.2. Причини утворення неповної сім'ї. Види неповних сімей

Неповна називається сім'я, яка складається з одного з батьків з однією, або декількома дітьми.

Неповна сім'я утворюється внаслідок розірвання шлюбу, позашлюбне народжування дитини, смерті одного з батьків або є окремих їх проживання.

Причини неповних сімей – це

- розлучення
- осиротіння
- позашлюбна дитина

Потреба у співробітництві з дорослими виникає ще в ранньому дитинстві, коли дорослий цілком забезпечує усі життєві потреби дитини. Він вводить її у навколишній світ, задовільнити одну з головних потреб психічного розвитку появи нових вражень передає виховні функції спеціального організованого структурами установ, садків шкіл. У процесі взаємодії з дорослими формулюється особиста свідомість дитини. [22]

Склад сім'ї - такою ознакою виділяють повні, неповні, формально повні сім'ї. Зрозуміло, що найсприятливіші психологічні умови для повноцінної сімейної соціалізації найбільш ймовірно очікувати від повних сімей. До цього інтуїтивно прагнуть і самі діти. Правильними є слова однієї дитини, що у неї дві руки для того, щоб однією триматися за руку батька, а другою – за руку матері. Однак, характеризуючи повну сім'ю, важливо враховувати типи

взаємовідносин, що в ній складаються: чоловік – дружина; батьки – діти; діти – батьки; діти – діти. [22]

Інший напрямок психологічного аналізу – характеристика сім'ї, яка визначається за критеріями гармонійності або проблемності взаємовідносин. Повна сім'я, в якій наявні всі типи взаємовідносин, називається повноцінною і в педагогічній психології переважно характеризується як гармонійна. Внутрішньосімейні відносини у таких сім'ях відповідають принципів гуманності – формуванню й прояву ставлень до іншого, як до себе, і до себе, як до іншого, а також передбачають взаємну повагу і вимогливість, доброту і щедрість, щиросердність і відвертість. Це створює сприятливий соціально-психологічний клімат у сім'ї, де активні взаємостосунки між усіма її членами будуються на принципах позитивної взаємоприв'язаності, взаємозацікавленості тощо. За умов неповної чи формально повної сім'ї повноти таких відносин важко досягнути. Результати психологічних обстежень даних сімей засвідчують, що вони набагато частіше потрапляють до розряду проблемних (конфліктних, антипедагогічних, асоціальних) [3].

Психологічному аналізу піддається також типовий стан (мікроклімат сім'ї) – у психології розуміють як спосіб самопочуття, найбільш характерний для всіх членів сім'ї, який визначає їхнє ставлення до неї. Тут розрізняють емоційно комфортні сім'ї (переважно діти переживають відчуття захищеності, емоційний комфорт); тривожні сім'ї (їх мікроклімат – найчастіше проекція відповідних особистісних характеристик батьків; у тривожних матерів часто виростають тривожні діти, що тривалий час позначатиметься на їх розвитку); сім'ї, яким притаманний емоційно-психологічний дискомфорт і нервово-психічне напруження. Такий мікроклімат, як правило, характерний для проблемних сімей, яким притаманне мало ефективне, педагогічно неадекватне спілкування між членами родини. Поведінка значущих дорослих, їх бурхливі реакції на оточуючих чи повсякденні ситуації, що зазвичай виникають, - усе

це дзеркально відтворюється на стилі спілкування їх дітей з іншими та формує у них подібний тип поведінки. [24]

Напрямком психологічного аналізу є також стиль сімейного виховання, який у психології прийнято визначати як своєрідне поєднання батьками соціальних вимог (очікувань) і контролюючих санкцій у своїх ставленнях до дитини. Обраний стиль, як правило, визначає систему виховання, якій притаманне більш-менш цілеспрямоване застосування методів і прийомів виховання, врахування того, що по відношенню до дитини можна допускати, а чого не можна, хоча не завжди усвідомлюється об'єктивно існуюча мінлива множинність цілей і завдань виховної роботи з дітьми. Відповідно прийнято виділяти п'ять стилів (тактик) виховання в сім'ї. [21]

1.3. Психологічна характеристика повних та не повних сімей.

Постановки проблеми сімейних відносин виникає в плані оприділення психологічних основ їх розумінню. І вивчення являється психологічних основ їх розумінню і вивчення являється актуальними здогадами не тільки по причині відмінного дослідниками кризи сучасній сім'ї і назріваннями у зв'язку з цими психотерапевтичними заходами, - психологічне розуміння сімейних відносин буде мати теоретичне і практичне значення як в плані досягнення благополуччя і стабільності сімейних відносин, так і для реалізації цілей наукового пошуку в ситуації володіти інформацією технології. [20]

Значна частина розлучених немає можливості (бажання) вступити в повторний шлюб. Зростає кількість неповних сімей в яких діти виховуються одним з батьків. Дитина без батька не має можливості нормально розвиватися, що негативно впливає на все її подальше життя. [5]

Ситуація розлучення є травмуючою як для дитини так і для доросли і сприяє виникненню нервових порушень. Діти, у віці (2,5-3,5 р.) реагують на

розлучення, розладами сну, підвищеною старіхтливістю, зниженням пізнавальних інтересів проявами неохайності і особливою пристрастю до власних речей та іграшок, вони важко розлучаються з матір'ю, а в грі населений голодними, агресивними тваринами, змінюється. Коли батьки починають турбуватися про них, але у найбільш чутливих навіть через рік спостерігають депресію і затримання у розвитку. [5]

Найбільше вразливою в сім'ї розлучення є єдина дитина. Ті, хто має братів і сестер виміщують агресію і тривогу один на одному і це знижує ймовірність нервових зривів та емоційне напруження. Найбільше криза сягає дитину підліткового віку дуже гостро прояви надмірної жорстокості. [18]

Загалом в дітей після розлучення порушується процес адаптації до повсякденного життя і адаптація до соціуму.

Більшість тенденцій помічені психологами в області між особистісної взаємодії психології сім'ї, більшість теоретичних припущень породжуючих спектр концептуальних моделей міжособистісних відносин, засвідчує про актуальність відносин. [18]

Також причиною не повних сімей є смерть одного з батьків. Для людини це завжди великий удар для її близьких незалежно. Осиротілі діти по різному реагують, залежно від віку, статі сімей, атмосфери особливості поведінки другого дорослого в цій трагедії ситуації. Головним є те, щоб спільне горе згуртувало сім'ю, а емоційні стосунки з іншими родичами допомогли, бережливість ставлення один до одного. Тим не менше вчені вважають, що втрата батьків в ранньому віці призводить до неспецифічної травми наслідки яких залежать від декількох чинників: статі, біогенез. Важливої наявності люди як б могли замінити померлого, від типу втрати і доступності компенсаторної підтримки від соц.статусу розвивається період гострого переживання. [24]

В основному діти реагують на втрату когось з батьків глибокими втратами чи депресіями. Ризик виникнення психологічних порушень

максимальний у дитини 3-4 р віку, коли її стать співпадає з статтю померлого, тому першочергове завдання живого допомогти дитині пережити горе, підтримати її. [24]

РОЗДІЛ II. МЕТОДИ І МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методологічні засади досліджень батьківського ставлення

Дослідження Р.М.Капралової і А.І.Ушатікова показали, що сімейні відносини мають значний вплив на вольовий розвиток у підлітковому віці. В умовах затяжних конфліктів в сім'ї морально-вольова сфера дитини травмується. В таких сім'ях було виявлено всього 13% учнів з позитивно направленою і відносно розвинутою волею.

97% респондентів мали відхилення в направленості і ступені вольового розвитку, в тому числі 30% із них мали негативно направлену сильну волю і 20% - негативно направлену слабку волю.

Анкетування дітей, бесіди з ними та з класним керівником, аналіз творів показали наступне:

підлітки виділяють три основні групи, в яких виникають конфлікти з батьками.

1 група - суперечки (розходження в судженнях, поглядах, спроби відстояти власну думку, переконати) - 69,1%;

2 група - сварки (гострі форми вербальної агресії, яким властива сильніша емоційна напруга, ніж суперечок; нерідко сварки супроводжуються використанням образливих слів, підвищенням тону; відсутність раціональної мотивації конфліктної ситуації) - 25,7%;

3 група - скандали (гострі вербальні і фізичні форми агресії, які супроводжуються криком, кривдженням, рукоприкладством тощо) - 5,2%.

Тільки у 1,9% досліджених відзначили, що розбіжність з батьками в поглядах і судженнях з деяких питань усувається всебічним обговоренням й дискусіями, які не переходять у конфлікт. [10]

Аналіз анкетування, бесід дав змогу виявити причини негативних взаємин між підлітками і батьками з погляду самих підлітків. Ці дані свідчать про те, що характер взаємин між підлітками і батьками залежить від багатьох діючих факторів. У дослідженні виявлені певні відмінності між дівчатами і хлопцями щодо виділення причин негативних взаємин між ними й батьками. Так дівчата

частіше, ніж хлопці, підкреслюють, як основні причини конфліктів риси особистості батьків, обмеження самостійності, незадоволення потреб.

За методикою PARY (автори Шеффер і Белл) отримані результати ставлення батьків до дітей. Дослідження дало змогу виділити три групи батьківського ставлення до своїх дітей.

1 група - батьки, які мають оптимально-емоційний контакт з дитиною. Це значить, що в стосунках переважають партнерські взаємовідносини, спонукання словесних проявів. Діти в таких сім'ях мають можливість проявити своє "я", самоствердитися. [20]

2 група - батьки, які мають надлишкову емоційну дистанцію з дитиною. В таких сім'ях батьки часто потурають дітям, мало цікавляться їх особистим життям; в сім'ї панує строгість і безліч заборон. Кожний прояв самостійності дитини або подавлюється, або ж має неправильне трактування.

3 група - батьки, які різними способами подавляють будь-який прояв активності дітей, нав'язують їм свою думку, проявляють надмірну турботу, втручаючись надмірно у їх внутрішній світ, тим самим руйнуючи вже сформовані зв'язки і приводячи дитину до роздвоєння особистості.

1 групу становлять 50% батьків від загальної кількості;

2 групу - 12 батьків (40%);

до 3 групи ввійшло 3 батьків (10%).

Стосунки між батьками і дітьми не можуть не впливати на емоційний стан дитини, формування внутрішнього світу, і загалом, на соціально-психологічну адаптацію.

Результати дослідження свідчать, що соціально - психологічна адаптація п прямо залежить від процесу і характеру н взаємодії в сім'ї, де батьки і діти виступають активними сторонами. Таким чином, в загальному комплексі факторів, які впливають на формування особистості, найвизначнішим є характер взаємин у родині. [10]

Також подібним дослідженням займалися Е.О. Соколова, та М.В. Смірнова. Головним методом дослідження є порівняльний аналіз батьківського

ставлення . Перед дослідженням стояли певні завдання:

Провести порівняльний аналіз батьківського ставлення в двох групах досліджуваних.

Дана методика являє собою відкриту анкету, створену за аналогією проєктивної методики «Незакінчені речення». Анкета включає два види питань. Питання першого виду спрямовані на виявлення відносної спрямованості особистого і предметного початку батьківського ставлення.

Відсоток отриманий по цих двох категоріям відповідей дає кількісну характеристику вираженого предметного чи особистого початку в ставленні до дитини.

Питання другого виду спрямовані на виявлення стилю виховання дитини. Під стилем виховання розуміють певний варіант поведінки батьків з дитиною в конфліктних ситуаціях.

Для виявлення стилю поведінки були розроблені певні проблемні ситуації, у яких батькам пропонувалося вибрати найбільш приємний для них варіант поведінки, всього 12 запитань. [10]

Дана методика дозволяє виявити особливості поведінки конкретно з батьків з дитиною і побудувати своєрідний індивідуальний профіль поведінки батьків, що характеризує його стиль виховання.

Анкета включає 22 змістовних запитань, а також питання соціально-демографічного характеру, виясляє сімейне положення, склад сім'ї , освіта, вік та стать батьків і дітей. [10]

2.2. Методи, методика організації дослідження.

Для проведення дослідження ми використовували методику: діагностика батьківського ставлення А.Я. Варга и В.В. Століна. Дана методика являє собою психодіагностичний інструмент, орієнтований на виявлення батьківського ставлення в людей, що звертаються за психологічною допомогою по питанням

виховання дітей та спілкування з ними.

Батьківське виховання розуміється, як система різноманітних почуттів по відношенню до дитини, поведінкові стереотипи, особливості сприймання і розуміння характеру особистості дитини, його вчинки.

Опитувальник складається з 5 шкал:

1. «Прийняття – відторгнення» - шкала відображає інтегрально емоційне ставлення до дитини.
2. «Кооперація» – соціально бажаний образ батьківського ставлення. Змістовно ця шкала розкривається як зацікавленість батьків в дитячих справах.
3. «Симбіоз» – шкала відображення міжособистісної дистанції в спілкуванні з дитиною.
4. «Авторитарна гіперсоціалізація» – відображає форму і спрямованість контролю за поведінкою дитини.
5. «Маленький невдаха» – відображає особливості сприймання і розуміння дитини батьками.

Вибірка дослідження становить 10 повних сімей та 10 не повних сімей.

При відповіді на запитання анкети, батьки здійснювали вибір відповіді. Під час підрахунку тестових балів по всім шкалам враховувалися відповіді «так». Високий тестовий бал за відповідною шкалою інтерпретується, як відторгнення, соціально бажане, симбіоз, гіперсоціалізація, інфантилізація (інвалідизація).

Тестові норми проводяться у вигляді таблиці процентуальних рангів тестових балів до відповідних шкал = 160.

Перед дослідженням було поставлено такі завдання:

1. Виявити типи батьківського ставлення в повних та не повних сім'ях.
2. Вивчити особливості самопізнання і ставлення батьків до дітей.

3. Провести порівняльний аналіз батьківського ставлення в двох групах досліджуваних.

Розділ III. РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.

3.1. Типи батьківського ставлення в повних сім'ях.

За допомогою використаної даної методики ми мали змогу зрозуміти ставлення до дитини, яка виховується в повній родині, тобто, батьком та матір'ю.

Ми виявили динаміку особистісного початку батьківського ставлення, домінуючі цінності установки батьків, виявили найбільш характерні стилі поведінки батьків щодо дитини.

Опитувалося 10 повних сімей.

Набрані бали по всіх шкалах:

1. Прийняття – відторгнення = 67,42.
2. Образ соціально бажаної поведінки = 89,31.
3. Симбіоз = 94,27.
4. Авторитарна гіперсоціалізація = 54,76.
5. Інфантилізація (інвалідизація) = 48,69.

Отже дані результати показують, що батьки у повній сім'ї зацікавлені у всьому, чим займається їхня дитина та допомагають їй. Батьки високо оцінюють інтелектуальні та творчі здібності своїх дітей. Відчувають почуття гордості.

За результатами шкали Симбіоз ми отримали 94,27 це свідчить про високий бал. Це означає, що батьки прагнуть до симбіотичних відносин зі своєю дитиною. Батьки постійно відчують тривогу за дитину.

Результати шкали Авторитарна гіперсоціалізація показують форму та направлення контролю за поведінкою дитини.

Шкала інфантилізації відображає особливості сприйняття та розуміння дитини батьками. В зв'язку з цим батьки стараються захистити дитину від труднощів у житті та суворо контролюють його дії.

3.2. Типи батьківського ставлення в не повних сім'ях.

За допомогою використаної даної методики ми мали змогу зрозуміти ставлення до дитини, яка виховується в не повній родині, тобто, батьком чи матір'ю.

Ми виявили динаміку особистісного початку батьківського ставлення, домінуючі цінності установки батьків, виявили найбільш характерні стилі поведінки батьків щодо дитини.

Опитувалося 10 не повних сімей.

Набрані бали по всіх шкалах:

1. Прийняття-відторгнення = 51,39.
2. Образ соціально бажаної поведінки = 37,48.
3. Симбіоз = 72,19.
4. Авторитарна гіперсоціалізація = 56,61.
5. Інфантилізація (інвалідизація) = 84,72.

Найвищий бал набрала шкала Інфантилізація, що дорівнює 84,72 балів. Вона характеризує не довіру по відношенню до дитини. Постійні приписування особистої та соціальної слабкості.

Інша шкала «відторгнення» пояснюється, як повага особистості їхньої дитини, іноді батьки незадоволені поведінкою своїх дітей. Іноді в таких сім'ях виникають суперечки та ревності. В таких сім'ях виникає недовіра, злість батьків до дитини.

Соціально бажане характеризується, як зацікавленість в справах дітей, стараються допомогти їм, співчують своїм дітям, жаліють їх.

Симбіоз - дана шкала відображає дистанцію в міжособистісному спілкуванні з дитиною. При високому балі по цій шкалі можна вважати, що батьки намагаються тримати теплі стосунки з дитиною. Батьки відчують тривогу, якщо щось трапилося з їхньою дитиною, їм важко пережити невдачі дитини.

ПІДСУМОК

В межах курсової роботи були поставлені завдання. Ми проаналізували наукову літературу по даній темі. Було проведено дослідження, на основі якого ми отримали результати.

Отже, під час проведення дослідження, в якому ми досліджували батьківське ставлення в повній та не повній родині, ми поставили таку гіпотезу, що батьківське ставлення в повній сім'ї буде більш позитивним ніж в не повній сім'ї. Поставлена гіпотеза підтвердилася, про це свідчать отримані результати.

Отже дані результати показують, що батьки у повній сім'ї зацікавлені у всьому, чим займається їхня дитина та допомагають їй. Батьки високо оцінюють інтелектуальні та творчі здібності своїх дітей. Відчувають почуття гордості.

За результатами дослідження повних сімей спостерігається більше піклування та турбота, направлення контролю за поведінкою дитини. В зв'язку з цим батьки стараються захистити дитину від труднощів у житті та суворо контролюють його дії.

В не повних сім'ях виникає не довіра по відношенню до дитини. Постійні приписування особистої та соціальної слабкості. Іноді батьки незадоволені поведінкою своїх дітей. Іноді в таких сім'ях виникають суперечки та ревності, недовіра, злість батьків до дитини. Також виникає зацікавленість в справах дітей, стараються допомогти їм, співчують своїм дітям, жаліють їх.

В такій родині виникає дистанція в міжособистісному спілкуванні з дитиною. Та батьки намагаються тримати теплі стосунки з дитиною. Батьки відчують тривогу, якщо щось трапилося з їхньою дитиною, їм важко пережити невдачі дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеенко Т. Формування соціальн о- рольової позиції дітей в умовах повної і неповної сучасної сім'ї.// Рідна школа.-2002.-№6.
2. Алексеенко Т. Виховання прихильності до батьків у дітей дошкільного віку // Дошкільне виховання.- 1997.-№8.
3. Бодалев А.А. Столин В.В. Общая психодиагностика. СПб. Реч.2002.
4. Борисенко Ю, Портнова А. проблема отцовства в современном обществе // Вопр. Психологи.- 2006.-№3-с.122-130.
5. Власова О.І. Педагогічна психологія: Навч. Посібник- К.: Либідь, 2005.- 400с.
6. Дружинін В. Психологія сім'ї.- М.,1996.
7. Лілія Пугач. Все починається з сім'ї // Психолог.№6, 2008. С.25-30.
8. Межличностные отношения ребенка от рождения до семи лет / Под.ред. Е.О. Смирновой М.: НПо «МОДЕК» 2001.
9. Максимова Н.Ю. Психологічні аспекти профілактики шкідливих звичок підлітків: Методичний посібник.- К.:ІСДО, 1995.- 144с.
10. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / Под. Ред. Е.С.Полат. М.. 2001.
- 11.Овчарова Р.В. Психология родительства: Учебю пособие для студ. висш. учеб. заведений. – М .: Издательский центр “Академия”, 2005. – 368с.
12. Основы теорії гендеру: навчальний посібник.- К.: «К.І.С.», 2004.-536.- с.235.
13. Основні проблеми навчання. Психолог. №9.2007.с.22-26.
14. Психологический словарь / Под. ред..Л.О. Бида.-К.: «Вища школа», 1992.
15. Рабочая книга школьного психолога / Под. ред.. И. В.Дубровиной. М.,1995.-с.85-91.
- 16.** Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн.1.: Система работы психолога с детьми разного возраста. Рогов. – М.: Изд-во ВЛАДОС – ПРЕС, 2006. – 338с.

17. Рогов Е.И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн.2.: Работа психолога со взрослыми. Рогов. – М.: Изд-во ВЛАДОС – ПРЕС, 2006. – 477с.
18. Смирнова Е.О., Хохпачева И.В. Особенности отношения родителей к ребенку с трудностями в общении // Вопр. Психологи. -2008.- №4.-с24-34.
19. Семенов Г. Соц.-пед. Работа с многодетнымисемьями:меры реальной тпомощи// Восп. Школьников- 2003.-№1-с.28-35.
20. Смирнова Е.О. Становление межличностных отношений в раннем онтогенезе// Вопр. Психологий.2007. №2.57-68.
21. Смирнова Е.О. Холмгроваи В.М. Межличностные отношения дошкольников: проблемы, диагностика, корекція. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2005.
22. Сатир В. Как строить себя и свою семью.- М., 1992.
23. Теорії розвитку поведінки людини П. Блонського // С.Розвиток психології в онтогенезі.: В2 Т1: Теорет.- метод проблеми генетичної психології.- К.2002.- №2.-с.82-91.
24. Филипова Г.Г. Психология материнства. М.: Изд-во Ин-та психотерапія, 2002.
25. Харламенкова Н. Роль отцат в дифференцыации гендерной идентичности // Психолог. Журнал.- 2007.-№3.- с56-64.
26. Шеляг Т.Соц. статус многодетных семей и их способность к самопомощи // Соц. Педагогіка.- 2005.- №1 .-с.48-52.

